

2012WMC05 bijlage

Programma Wel Thuis! 2

Eindrapportage

Januari 2012

**Provincie Utrecht,
Afdeling ECM**

Inleiding

Wel Thuis!

Het programma Wel Thuis! is gestart in 2003. De programmadoelstellingen sloten aan bij de nieuwe inzichten over de wenselijkheid van zorg in de thuissituatie, extramuralisering en kleinschaligheid. In het landelijke ‘Actieplan Investeren voor de toekomst’ was een opgave geformuleerd door de ministeries van VROM en VWS om het woonaanbod voor mensen met een zorgvraag uit te breiden, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. De provinciale doelstelling om het aantal toegankelijke woningen met welzijn en zorg met 24.000 te vergroten, inclusief 7200 zorgwoningen, is hiervan afgeleid.

Het oorspronkelijke programma had een looptijd van 5 jaar. Uit de eindverantwoording in 2007¹ bleek dat er veel goede resultaten bereikt waren maar ook dat van de oorspronkelijke opgave 1/3 deel was gerealiseerd (feitelijk of in planvorming). Provinciale Staten besloten het programma daarom met vier jaar te verlengen. In maart 2008 werd het programmaplan Wel Thuis! 2 door Provinciale Staten goedgekeurd.

Eindrapportage

Het programma Wel Thuis! 2 is eind december 2011 beëindigd. Voor de uitvoer was € 9.975.000 beschikbaar. Dit budget is nagenoeg besteed. Deze rapportage geeft een overzicht van de behaalde resultaten. Het eerste deel gaat in op de resultaten van het programma als geheel. Tevens besteden we kort aandacht aan een aantal recente ontwikkelingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. In het tweede deel staan de resultaten per project beschreven. De rapportage wordt afgesloten met een financiële verantwoording.

Ter voorbereiding op de eindrapportage zijn er afrondende gesprekken gevoerd met diverse bestuurders van gemeenten, zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en corporaties en met medewerkers van de ministeries van VROM en VWS. Citaten van deze gesprekken zijn terug te vinden in deze rapportage.

¹ Evaluatie Programma Wel Thuis!, Provincie Utrecht, 10 december 2007

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Deel 1: Opbrengsten in beeld.....	4
1.1 Doelstelling programma Wel Thuis!.....	4
1.2 Werkwijze.....	5
1.3 Programmaresultaten.....	6
1.3.1 Kwantitatieve resultaten.....	6
1.3.2 Kwalitatieve resultaten.....	8
1.4 Toekomstige ontwikkelingen.....	12
Deel 2: Resultaten nader beschouwd.....	15
2.1 Samenvatting.....	15
2.2 Resultaten per project.....	18
2.2.1 Ondersteunen gemeenten.....	18
2.2.2 Stimuleren levensloopbestendige wijken.....	20
2.2.3 Stimuleringsregeling Wonen, Welzijn, Zorg.....	21
2.2.4 Toekomst Thuis.....	22
2.2.5 Kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie.....	23
2.2.6 Versterken Welzijn.....	25
2.2.7 Kleur bekend.....	26
2.2.8 Uw huis, uw toekomst.....	27
2.2.9 Monitor Wel Thuis!.....	28
2.2.10 Informatie-uitwisseling.....	29
Deel 3: Financiële verantwoording.....	31

Deel 1: Resultaten programma Wel Thuis!

1.1 Doelstelling programma Wel Thuis!

Het programma Wel Thuis! had tot doel een impuls te geven aan de ontwikkeling van voorzieningen waardoor ouderen en mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen in hun eigen omgeving. In het programmaplan Wel Thuis! 2008 – 2012 zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

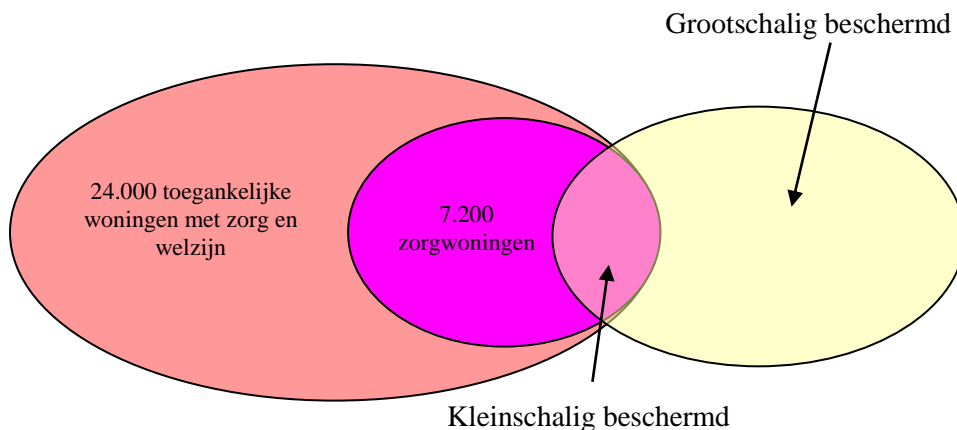
1. *Vergroten van het aantal en de variatie aan toegankelijke woningen met welzijn en zorg, met de mogelijkheid van 24-uurszorg.*
2. *Versterken van het samenspel tussen partijen op lokaal niveau.*

Van deze doelstellingen zijn de volgende kwantitatieve en kwalitatieve opgaven afgeleid:

*Kwantitatief*²

- In 2012 zijn er in de provincie Utrecht ten opzichte van 2003 24.000 toegankelijke woningen met welzijn en zorg bijgekomen³, waaronder minimaal 7200 zorgwoningen⁴

Figuur 1: kwantitatieve opgave

Kwalitatief

- Vraag en aanbod op het terrein van wonen, welzijn en zorg zijn beter op elkaar afgestemd; er is voldoende variatie in woonvormen.
- Op lokaal niveau is een integrale aanpak op het gebied van wonen, welzijn en zorg gerealiseerd.
- De samenwerking tussen partners in het veld is verbeterd; er is sprake van een duidelijke regievoering door gemeenten.

² De kwantitatieve opgave is gebaseerd op de landelijke opgave die destijds door de ministeries van VROM en VWS waren geformuleerd in het actieplan 'Investeren voor de toekomst'.

³ Hierbij gaat het om gerealiseerde woningen en woningen die zich bevinden in een fase van planvorming waarbij realisatie wordt voorzien in 2014.

⁴ De oorspronkelijk opgave van 9500 is in 2008 bijgesteld naar 7200 (zie voortgangsrapportage 2008)

1.2 Werkwijze

De directe verantwoordelijkheid voor het realiseren van een groter en gevarieerder aanbod van toegankelijke woningen met welzijn en zorg ligt bij gemeenten, corporaties, zorgaanbieders en welzijnsorganisaties. De provincie heeft het proces op diverse manieren ondersteund:

Stimuleren en initiëren

Dankzij financiële en/of inhoudelijke ondersteuning van de provincie in de ontwikkel- of opstartfase zijn de afgelopen jaren talloze projecten en initiatieven van de grond gekomen. Subsidieregelingen hebben daarbij steeds meer plaatsgemaakt voor ondersteuning op basis van maatwerk. Binnen het programma is een pool opgericht van externe project- en procesbegeleiders met grote deskundigheid en ervaring op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Op verzoek zijn zij ingezet om lokale initiatieven te ondersteunen. Tevens heeft de provincie een belangrijke impuls gegeven aan de totstandkoming van innovatieve ontwikkelingen, zoals ICT toepassingen in zorg en welzijn.

Monitoren en agenderen

Het programma Wel Thuis! heeft op diverse manieren de voortgang in de realisatie van de opgave in kaart gebracht en ter beschikking gesteld aan relevante partijen:

- In de monitor Wel Thuis! hebben we jaarlijks vraag en aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor de gehele provincie en per gemeente in beeld gebracht, alsmede de omzetting van grootschalig in kleinschalig beschermd wonen.
- We hebben een 0-meting en een 1-meting laten uitvoeren naar de ontwikkeling van kleinschalige beschermde woonvormen voor mensen met dementie.
- Ook is in kaart gebracht welke huisvestingsvraag nog bestaat bij mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking in de provincie.

Op basis van deze gegevens en onze eigen overzichten waren we in staat om achterstanden of witte vlekken te lokaliseren en dit waar nodig ambtelijk en/of bestuurlijk te agenderen. Binnen het programma waren accountmanagers aangesteld die actief de lokale ontwikkelingen volgden en als eerste aanspreekpunt fungeerden voor gemeenten. Om een integrale aanpak te bevorderen werkten de accountmanagers samen met collega's van het aanjaagteam Wonen, de Sociale Agenda en de afdelingen Ruimte en Milieu.

“Het programma Wel Thuis en het BRU hebben samen een belangrijke signalerende functie gehad voor het tekort aan woonzorgvoorzieningen. Omdat dit wegvalt ontstaat het risico dat het probleem rond het tekort aan dergelijke voorzieningen onvoldoende door partijen wordt geagendeerd”.

Rob van Hilten, strategisch beleidsadviseur BRU

Kennisdelen

De provincie heeft een belangrijke rol gespeeld bij het ontwikkelen en beschikbaar stellen van kennis. Daarbij hebben we actief samengewerkt met landelijke en regionale kenniscentra, zoals het kenniscentrum Actiz-Aedes, Movisie, Vilans, Hogeschool Utrecht, Alleato en de stuurgroep experimenten volkshuisvesting (SEV). Er zijn diverse publicaties verschenen, themabijeenkomsten en werkbezoeken georganiseerd en in de Kennisbank Wel Thuis! is informatie te vinden over zo'n 195 projecten die door Wel Thuis! zijn ondersteund. Waar relevant hebben we ons aangesloten bij relevante netwerken zoals het NUZO⁵ (Netwerk Utrecht Zorg voor Ouderen) en de WMO-werkplaats.

⁵ Dit netwerk maakt deel uit van het Nationale Programma Ouderenzorg

“Voor gemeenten is het belangrijk om kennis te kunnen importeren van elders. Bovendien zijn sommige studies of onderzoeken lastig om op lokaal niveau te financieren. Ook de wethoudersexcursies waren erg waardevol. Voor mij waren ze een goede aanleiding om eens ergens anders naar toe te gaan en te horen hoe ze het daar aanpakken”.

Bodes de Vries, wethouder gemeente Zeist

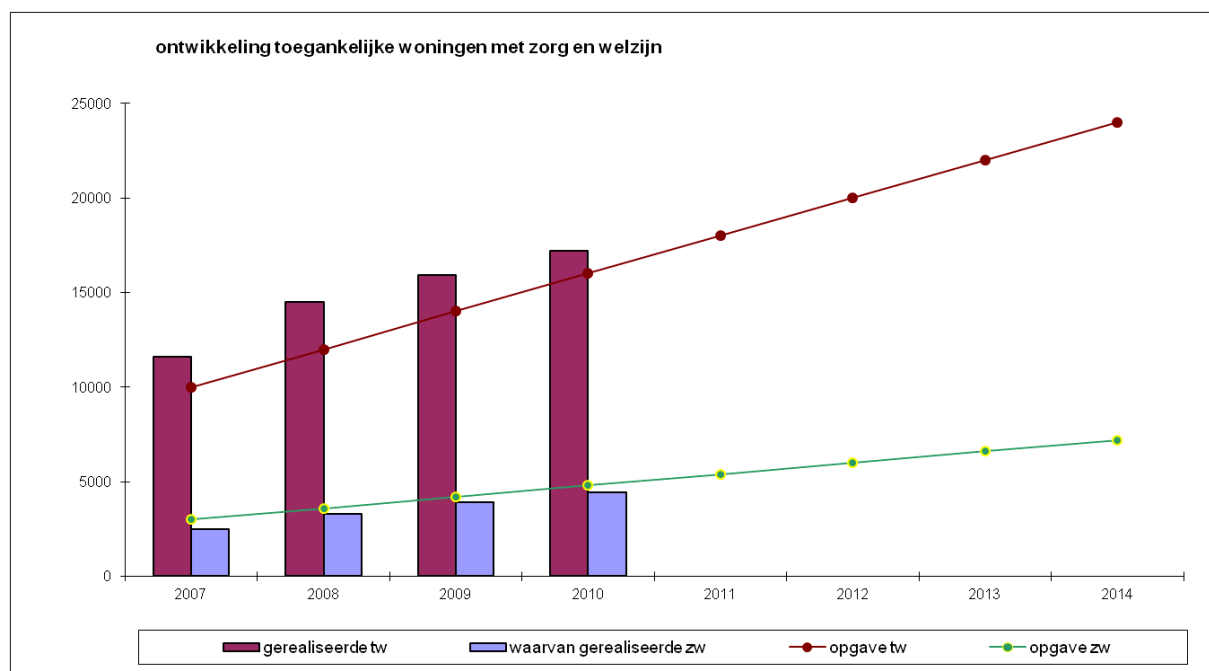
1.3 Programmaresultaten

Het programma Wel Thuis! heeft kwantitatieve en kwalitatieve opgaven benoemd. In onderstaande paragrafen worden de bereikte resultaten beschreven.

1.3.1 Kwantitatieve resultaten

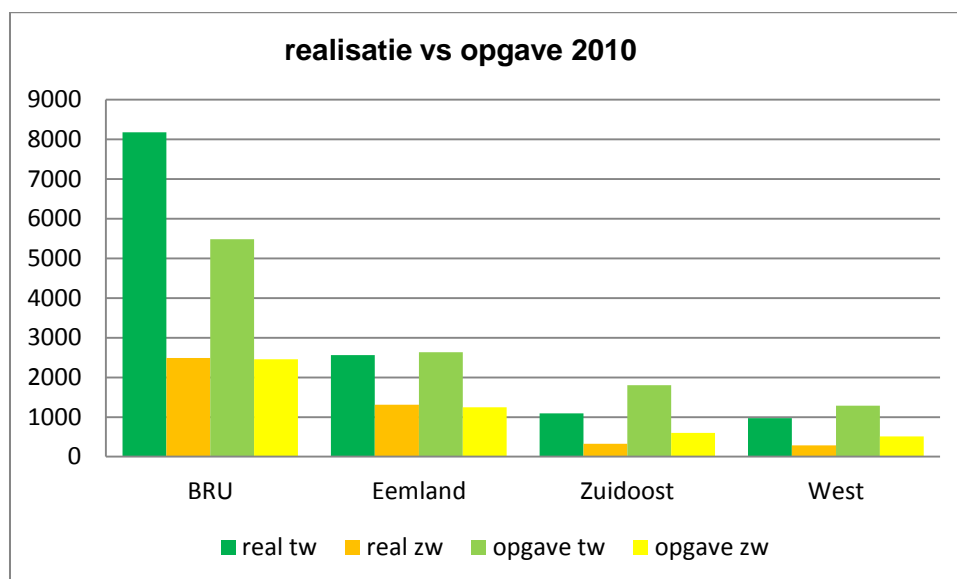
In opdracht van de provincie heeft onderzoeksbureau Companen jaarlijks de monitor Wel Thuis! uitgebracht. Daarin is voor de provincie als geheel en voor alle gemeenten afzonderlijk per doelgroep de actuele vraag naar en het gerealiseerde aanbod van toegankelijke woningen met welzijn en zorg, waaronder zorgwoningen, in beeld gebracht. In november 2011 is de vierde en laatste monitor opgeleverd. Hierin is de realisatie tot en met 2010 in beeld gebracht:

Tabel 1: gerealiseerde provinciale opgave aan toegankelijke woningen (tw) en zorgwoningen (zw)

Uit deze cijfers blijkt dat tot en met 2010 de provincie goed op schema ligt met de realisatie van toegankelijke woningen met zorg en welzijn (tw): tussen 2003 en 2010 zijn ruim 17.000 woningen gerealiseerd, terwijl voor dit tijdsbestek de opgave 16.000 bedroeg. Er zijn dus meer toegankelijke woningen gerealiseerd dan de beoogde opgave. De realisatie van zorgwoningen (zw) loopt echter wel achter: van de opgave van 4800 zorgwoningen waren er eind 2010 4400 zorgwoningen gerealiseerd. Onderstaande tabel laat zien dat op regionaal niveau grote verschillen bestaan:

Tabel 2: realisatie per regio

Uit de tabel blijkt dat de Bestuurlijke Regio Utrecht (BRU) en regio Eemland goed op koers liggen maar dat de andere twee regio's achterlopen in de realisatie van de opgave. Een belangrijke oorzaak voor deze verschillen houdt verband met de aanwezigheid van grote VINEX locaties in de eerste twee regio's (Utrecht, Houten en Amersfoort). Deze locaties hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het positieve saldo.

Zoals vermeld, heeft Companen de *feitelijk gerealiseerde* woningen in beeld gebracht. Woningen *in planvorming* zijn in de monitor niet meegerekend. Omdat provinciale opgave is afgeleid van een gerealiseerde landelijke opgave in 2014, is de woningtoename in planvorming eveneens van belang. De cijfers over het aantal geplande woningen zijn gebaseerd op schattingen van het programma Wel Thuis!. In tabel 3 is het aantal woningen, gerealiseerd én in planvorming, weergegeven.

Tabel 3: Aantallen woningen (gerealiseerd en in planvorming)⁶

	Gerealiseerd t/m 2010	In planvorming t/m november 2011	Totaal	Doelstelling 2014
Toegankelijke woningen met welzijn en zorg	17.220	5200	22.420	24.000
Waarvan Zorgwoningen	4420	3830	8250	7200

Hoewel het totaal van deze cijfers een positief resultaat toont, is enige voorzichtigheid op z'n plaats. Door de economische crisis en de stagnatie op de woningmarkt is het aantal woningen in planvorming de afgelopen twee jaar terug gelopen van 8500 in 2009⁷ naar 5200 in 2011. Nieuwe plannen komen moeizamer van de grond en bestaande plannen worden doorgeschoven naar volgende jaren. De vraag is dan ook of in de resterende jaren tot 2015 de totale opgave gehaald zal worden.

⁶ De telling van Companen bestrijkt een kalenderjaar, de telling van het aantal plannen door Wel Thuis! heeft betrekking op de periode t/m november 2011.

⁷ Zie voortgangsrapportage Wel Thuis! november 2008 – juli 2009

Conclusie:

- In het licht van de crisis zijn de huidige cijfers over realisatie van woningen met welzijn en zorg en van zorgwoningen bemoedigend. Ondanks de afname van het aantal plannen voor toegankelijke woningen met welzijn en zorg in de afgelopen twee periodes, ligt de totale toename provinciebreed nog op schema. Op lokaal niveau zijn echter wel achterstanden waar te nemen.
- Het aantal gerealiseerde zorgwoningen blijft achter bij de normcijfers. Hoewel deze achterstand in 2010 niet verder is opgelopen, is extra aandacht noodzakelijk om verdere achteruitgang te voorkomen.
- Het aantal uitbreidingsplannen op het gebied van zorgwoningen is ondanks de crisis toegenomen. Gezien de recessie is de realisatie van deze plannen echter een punt van zorg.

1.3.2 Kwalitatieve opgaven

De provincie heeft zich, naast de kwantitatieve opgave, ook tot doel gesteld om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Daarvoor is het nodig de variatie en spreiding te vergroten en een meer integrale aanpak te realiseren.

Meer variatie, betere spreiding

De afgelopen jaren is de zorgvraag niet alleen in omvang toegenomen, maar ook in aard veranderd. Veel mensen die om welke reden dan ook zorg nodig hebben, ontvangen die liever in hun eigen woonomgeving met behoud van hun zelfstandigheid en leefstijl, dan dat ze moeten verhuizen naar grote instellingen elders. Het programma Wel Thuis! heeft hierop ingespeeld door de omzetting van intramurale naar extramurale zorg te stimuleren en het aanbod aan kleinschalige beschermde woonvormen te vergroten en te verbreden.

Extramuralisering

Bij de start van WT in 2003 was het landelijk de verwachting dat in 2015 door extramuralisering de verzorgingshuiscapaciteit met 50% zou zijn gereduceerd, terwijl het aantal verpleeghuisplaatsen met 33% zou stijgen⁸. Deze stijging achtte men nodig omdat door de dubbele vergrijzing (meer oudere ouderen) ook het aantal mensen met dementie sterk zou toenemen⁹.

Uit cijfers van het zorgkantoor over AWBZ-verblijfs capaciteit in onze provincie blijkt dat de verzorgingshuiscapaciteit veel minder hard is gedaald dan verwacht. Gedurende de programmaperiode is het aantal plaatsen in verzorgingshuizen afgenomen met 7%. De landelijk afname bedraagt 13%. Dit verschil kan (deels) verklaard worden uit het feit dat in de provincie Utrecht relatief veel verzorgingshuizen zijn met een landelijke uitstraling¹⁰. De specifieke doelgroep waar deze instellingen zich op richten, bemoeilijkt een deconcentratie. Omdat het aantal 75-plussers in de periode 2003-2010 met 14% is gegroeid (van 65.700 naar 74.650), is het aantal beschikbare plaatsen in een verzorgingshuis relatief aanzienlijk verminderd. Was er in 2003 voor circa 10 op de 100 75-plussers in de provincie Utrecht een plaats in een verzorgingshuis, nu geldt dit voor circa 8 op de 100.

⁸ Het zogeheten Andante scenario, ontwikkeld door het Kenniscentrum Wonen-Zorg van Aedes-Actiz

⁹ Waren er in 2003 nog ongeveer 12.500 dementerenden in de provincie Utrecht, in 2010 was dat al opgelopen tot 14.500.

¹⁰ Zoals onder andere verzorgingshuis d' Amandelboom in Bilthoven voor mensen met een gereformeerde levensovertuiging; en huize Valckenbosch in Zeist voor mensen met een antroposofische levensbeschouwing. In totaal zijn er in de provincie Utrecht zeven verzorgingshuizen en vijf verpleeghuizen met een landelijke uitstraling.

Het aantal plaatsen in verpleeghuizen is in de periode 2003-2010 met 22% gestegen (tegen een landelijk percentage van 19%). Omdat het aantal ouderen eveneens sterk toenam, is het aantal beschikbare plaatsen per 100 75-plussers slechts gestegen van 6,1 in 2003 naar 6,5 in 2010. Overigens woont de overgrote meerderheid van de ouderen op dit moment zelfstandig. Van de 80-plussers is dat maar liefst 85%. Deze groep zal de komende jaren naar verwachting verder toenemen.

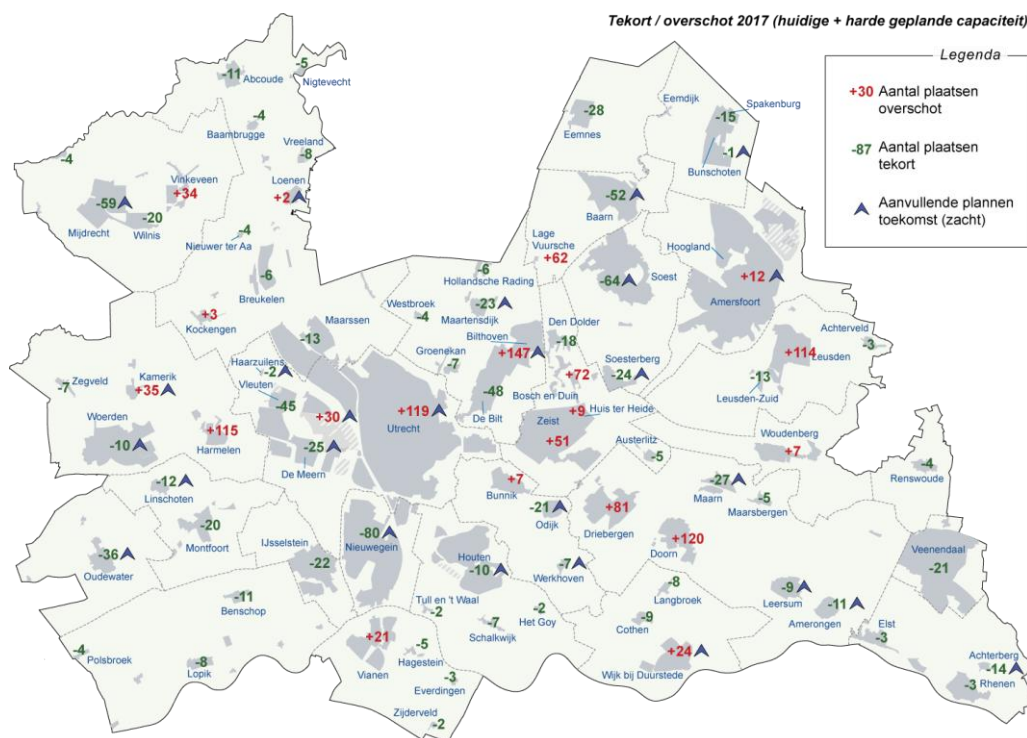
Kleinschalige zorg

Behalve extramuralisering was er ook een opgave om de verblijfszorg meer kleinschalig in te zetten. Het programma Wel Thuis! heeft een specifieke stimuleringsregeling opgezet om meer kleinschalige woonvoorzieningen tot stand te brengen en een betere spreiding in de provincie te realiseren. Daarbij hebben we ons zowel gericht op de reeds aanwezige zorgaanbieders als op de nieuwe groep particuliere initiatiefnemers.

Uit onderzoek naar kleinschalig wonen voor mensen met dementie dat in 2011 is uitgevoerd in opdracht van de provincie Utrecht blijkt dat circa 39% van de psychogeriatrische verpleeghuiscapaciteit in de provincie Utrecht kleinschalig wordt aangeboden. Dit is inclusief kleinschalige zorg binnen grootschalige settings. Tevens blijkt dat er een groot aantal plannen bestaan voor omzetting van traditionele zorg naar kleinschalige zorg en voor uitbreiding van kleinschalige zorg. Als alle harde plannen worden uitgevoerd, groeit het aantal plaatsen in de kleinschalige zorg nog eens met 78% tussen 2011 en 2017. In totaal groeide de kleinschalige capaciteit tussen 2007 en 2011 met 822 plaatsen¹¹.

Of alle plannen daadwerkelijk gerealiseerd zullen worden, is van veel factoren afhankelijk. Een deel bevindt zich nog in de ontwerp- of oriëntatiefase. Maar ook als alle plannen wel uitgevoerd worden, zullen er nog steeds woonkernen zijn met een tekort aan psychogeriatrische verblijfs capaciteit.

Figuur 2: Lokaal overschot / tekort aan verblijfsplaatsen voor mensen met dementie (kleinschalig en traditioneel)

¹¹ Hiervan zijn 428 plaatsen in kleinschalige projecten met groepen van 8 personen of minder personen; een maximum van 8 personen per groep is de definitie die de provincie hanteert voor kleinschalig wonen. De overige 394 plaatsen liggen in kleinschalige projecten die ook groepen van meer dan 8 personen hebben.

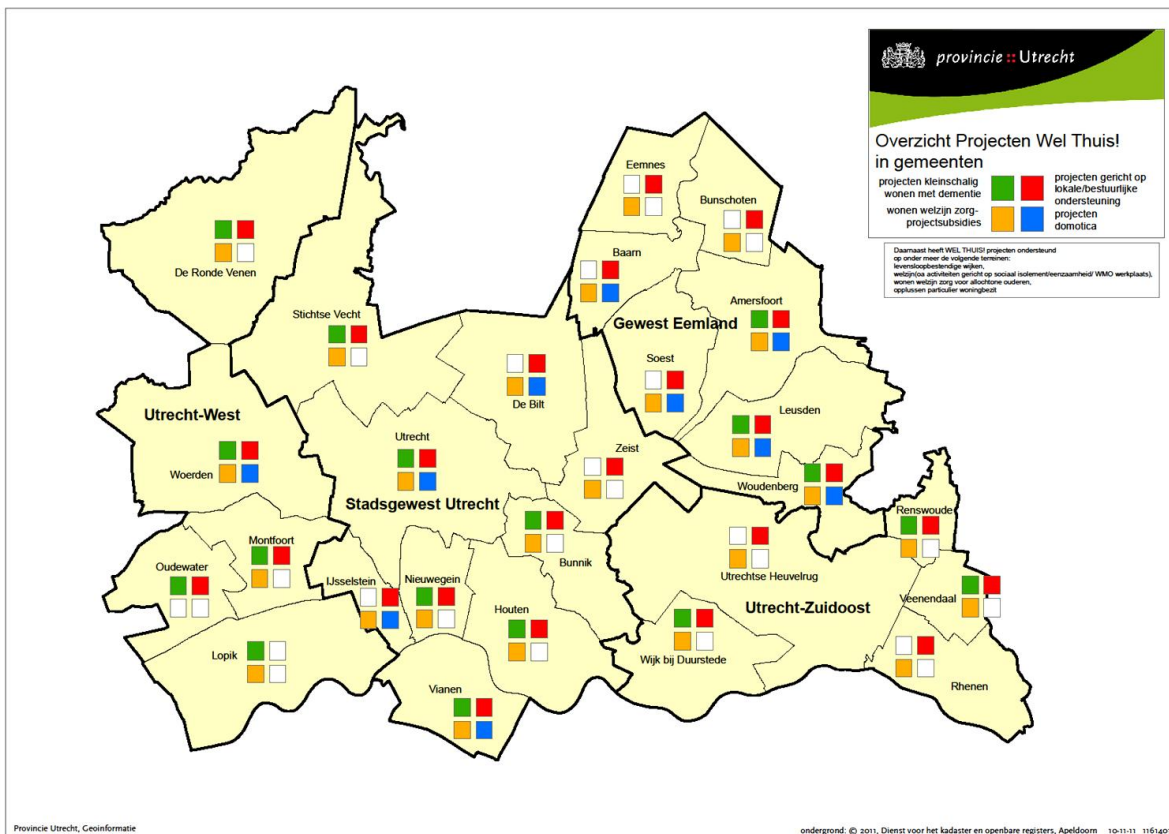
Voor mensen met een verstandelijke beperking is de extramuralisering en de ombouw naar kleinschalige capaciteit inmiddels ver gevorderd. Ruim 60% van de beschikbare capaciteit werd in 2008 al in een kleinschalige setting aangeboden. Het huidige aanbod is in kwantitatief opzicht nagenoeg voldoende om in de verwachte vraag in 2015 te voorzien. Toch zijn er voor bepaalde doelgroepen, zoals voor jongeren met meervoudige problematiek of voor jongeren met een autistische stoornis, nog wachtlijsten. Deze zijn vaak niet op lokaal niveau op te lossen gezien de beperkte omvang van de vraag per gemeente. Een regionale voorziening is dan meer voor de hand liggend.

Voor mensen met een psychische beperking is het aanbod aan kleinschalige woonvormen de afgelopen jaren nauwelijks gegroeid. Het aanbod aan kleinschalig beschermd wonen is niet toereikend om aan de vraag te voldoen. Het is de vraag of hier op korte termijn verandering in zal komen. De zorginstellingen zijn namelijk financieel niet in staat om meer kleinschalige capaciteit te realiseren.

Op lokaal niveau is een integrale aanpak op het gebied van wonen, welzijn en zorg gerealiseerd

In alle gemeenten van de provincie Utrecht is een visie op het gebied van wonen, welzijn en zorg ontwikkeld die veelal vertaald is naar concrete uitvoeringsplannen. Onderstaand overzicht laat zien dat Wel Thuis! in alle gemeenten een bijdrage heeft geleverd aan de ontwikkeling en uitvoer van plannen.

Figuur 3: provinciale ondersteuning per gemeente

“Utrecht zit in de top drie van de actieve provincies. Mooi dat er gestimuleerd is om integrale plannen tot stand te brengen. En dat zonder op de stoel van de gemeente te gaan zitten. Het publicitaire effect van het programma is groot. In de netwerken heeft de provincie echt een rol kunnen spelen.”

Gijs Adriaansens, senior beleidsmedewerker ministerie van VWS

Verbeterde samenwerking tussen partners in het veld

De afgelopen jaren stonden in het teken van zowel marktwerking en concurrentie als van samenwerking en integrale aanpak. Vanuit het rijk werd concurrentie gestimuleerd om kosten te reduceren en de kwaliteit van het aanbod te verhogen. Tegelijkertijd was samenwerking vereist om nieuwe concepten als wijkgericht werken, woonservicegebieden en multifunctionele accommodaties te realiseren. Om de samenwerking te stimuleren hadden de meeste subsidieregelingen binnen het programma Wel Thuis! de vereiste dat meerdere partijen bij de aanvraag betrokken dienden te zijn.

In 2011 heeft Alleato in opdracht van de provincie 183 projecten geanalyseerd die door Wel Thuis! gesubsidieerd zijn. Hiervan blijken 158 projecten de vooraf gestelde doelen geheel behaald te hebben; 172 projecten kregen een vervolg onmiddellijk na de gesubsidieerde periode, 166 daarvan bestaan op dit moment nog steeds. Zij zijn veelal opgenomen als reguliere activiteit van de betrokken organisaties. Deze cijfers laten zien dat samenwerken op veel plaatsen tot duurzame resultaten heeft geleid.

Tabel 4: Vervolg na subsidieperiode

Categorie	Soort vervolg					Totaal
	Geen vervolg	Overgegaan in ander project	Vervolg in kleinere vorm	Vervolg in oorspronkelijke vorm	Vervolg in uitgebreide vorm	
Welzijn/zorgaanbod	7 7%	16 15%	3 3%	65 62%	14 13%	105 100%
Woon/zorgaanbod	0 0%	1 3%	0 0%	26 94%	1 3%	28 100%
Proces ondersteunende projecten	4 8%	29 58%	0 0%	13 26%	4 8%	50 100%
Totaal	11 7%	45 24%	3 2%	105 57%	19 10%	183 100%

Uit: Rapport Analyse gesubsidieerde projecten Wel Thuis!. Alleato, oktober 2011

Vanwege van de toenemende complexiteit op het terrein wonen, welzijn en zorg is de regierol van gemeenten steeds belangrijker geworden. Zij hebben immers tot taak de kaders vast te stellen om een integraal voorzieningen- en dienstenaanbod tot ontwikkeling te brengen. Dit vraagt om visie en deskundigheid die op gemeentelijk niveau niet altijd voldoende aanwezig is. Op verzoek van gemeenten heeft het programma Wel Thuis! regelmatig ondersteuning geboden door ervaren projectleiders beschikbaar te stellen of inhoudelijke deskundigheid te leveren.

“De provincie brengt een neutraliserende positie en abstractie in, boven de belangen van gemeente of organisatie. Het programma Wel Thuis! voegt kennis toe. Waar de projectkracht dun is, helpt het dat een provincie inspringt met deskundigheid en budget.”

Ella van Lingen, directeurbestuurder Vitras/CMD

Mede dankzij een financiële bijdrage van het programma Wel Thuis! heeft het Kenniscentrum Actiz Aedes een handreiking en een film ontwikkeld om het samenwerkingsproces op lokaal niveau te ondersteunen. Deze handreiking, geheten 'Het boekje van Ellen', is ter beschikking gesteld aan alle Utrechtse gemeenten. De komende jaren zullen nog meer taken op het terrein van de zorg gedecentraliseerd worden waardoor de druk op gemeenten verder zal toenemen.

Conclusie:

- De extramuralisering is in de provincie Utrecht op gang gekomen, maar is nog onvoldoende in het licht van de oorspronkelijke doelstellingen. Gezien de huidige afbouw van verzorgingscapaciteit in de provincie met 7% zal een reductie van 50% in 2015 vermoedelijk niet gerealiseerd worden. Wel is het mogelijk dat de aangekondigde veranderingen in de langdurige zorg de extramuralisering zullen versnellen en de grenzen tussen verzorgings- en verpleeghuiscapaciteit zullen verkleinen.
- Op het gebied van de verpleeghuiscapaciteit is een toename van 22% in plaats van de oorspronkelijke 33% gerealiseerd. Met het oog op de grote toename van het aantal 80-plussers is meer inzet op dit gebied noodzakelijk.
- Op het gebied van kleinschalige zorg is een belangrijke toename gerealiseerd, met name voor mensen met dementie. Daarnaast bestaan er veel plannen om kleinschalig aanbod te realiseren. Gezien de economische crisis is het echter de vraag of deze plannen allemaal tot uitvoer gebracht zullen worden.
- Voor mensen met een verstandelijke beperking is de extramuralisering en de ombouw naar kleinschalige capaciteit inmiddels ver gevorderd. Het huidige aanbod is in kwantitatief opzicht nagenoeg voldoende om in de verwachte vraag in 2015 te voorzien. Voor bepaalde doelgroepen zijn er nog wachtlijsten.
- In alle gemeenten zijn integrale beleidsplannen op het gebied van wonen, welzijn en zorg opgesteld. Vanuit het programma Wel Thuis! zijn alle gemeenten ondersteund bij de ontwikkeling en/of uitvoer van deze plannen.
- Ondanks bezuinigingen en een toenemende concurrentiedruk is de samenwerking tussen partijen sterk toegenomen. Uit onderzoek blijkt dat samenwerking als kritische succesfactor gezien kan worden voor het welslagen van projecten.
- De gemeentelijk regierol is de afgelopen jaren versterkt. De decentralisatie van rijkstaken zoals de overheveling van de extramurale begeleiding zal inhoudelijk en procesmatig nog meer van gemeenten vragen.

1.4 Toekomstige ontwikkelingen

Met het programma Wel Thuis! heeft de provincie Utrecht de afgelopen jaren een belangrijke impuls gegeven aan de totstandkoming van een groter en gevarieerder aanbod aan toegankelijke woningen met welzijn en zorg. Het einde van het programma valt samen met het besluit van de provincie om zich te concentreren op haar kerntaken. Verantwoordelijkheid voor de realisatie van de resterende opgave ligt nu geheel bij de gemeenten en de lokale partners. Zij dienen daarbij rekening te houden met een aantal belangrijke ontwikkelingen.

Vergrijzing

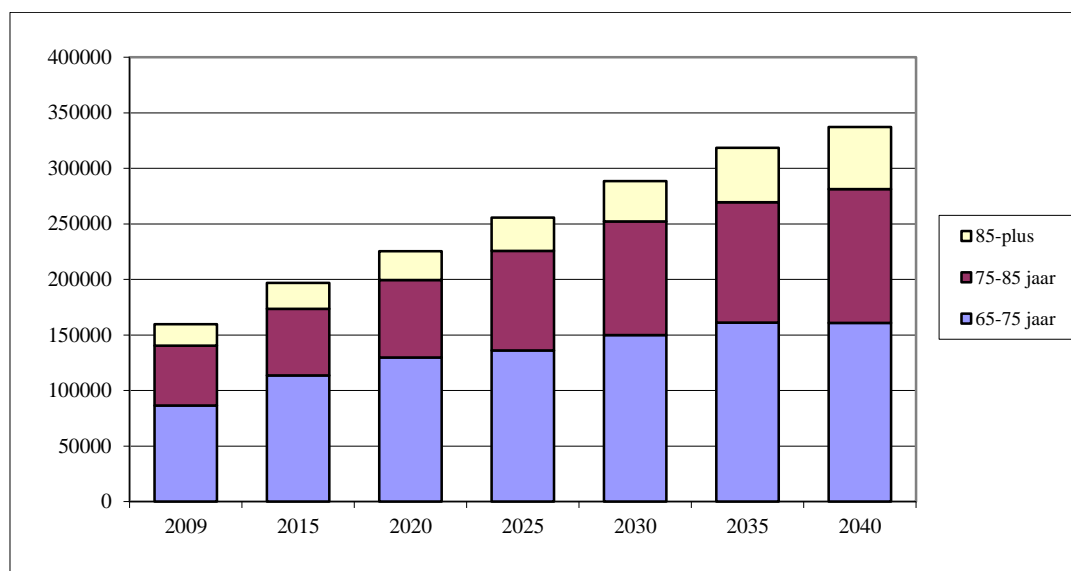
Door het programma Wel Thuis! is een beleidsverkenning uitgevoerd naar de effecten van de vergrijzing in de provincie Utrecht¹². Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de vitale en gezonde senioren, de senioren met een toenemende afhankelijkheid en de kwetsbare ouderen. Uit de

¹² Demografische ontwikkelingen in de provincie Utrecht: beleidsverkenning Vergrijzing, 15 februari 2011

verkenning blijkt dat de gevolgen van de vergrijzing zich op veel meer beleidsterreinen zullen voordoen dan alleen wonen, welzijn en zorg. Belangrijke effecten zijn ook te verwachten voor de economie, arbeidsmarkt, recreatie, ruimtelijke ordening en het vervoer.

In absolute zin zal het aantal 65-plussers in de provincie stijgen van 150.000 in 2010 naar bijna 350.000 in 2040. Vanaf 2025 zal bovendien het aantal 80-plussers fors toenemen, de zogeheten 'dubbele vergrijzing'. Als gevolg hiervan zal de opgave aan toegankelijke woningen met welzijn en zorg en aan beschermde woonvormen vanaf 2015 fors toenemen.

Figuur 4: Groei van het aantal 65-plussers in de provincie Utrecht

Toenemende vraag naar zorgpersoneel

Dankzij de vergrijzing zal de vraag naar verzorgend en verplegend personeel sterk toenemen. In de afgelopen 10 jaar is de zorg al de sterkste groeimarkt gebleken, met een toename van 38% tussen 2000 en 2010¹³. De verwachting is dat de vraag naar zorg nog verder zal stijgen, terwijl veel verzorgenden en verpleegkundigen de komende jaren met pensioen gaan en de instroom van leerlingen terugloopt. Deze omstandigheden vragen om verregaande maatregelen. Utrechtzorg stelt in het arbeidsmarkt-onderzoek 2011: "zorgorganisaties moeten het dreigende personeelsprobleem veel meer dan nu integraal aanpakken. Het gaat niet alleen om het werven van meer medewerkers of om het terugdringen van het verloop, maar juist om een combinatie van oplossingen. Om tot zo'n aanpak te komen is hechtere samenwerking tussen de verschillende organisaties een must".

Innovaties zijn daarbij noodzakelijk. "De thuiszorgmedewerker die langs de ouderen thuis fietst, zal steeds vaker worden vervangen door videocontact tussen oudere en medewerker", aldus een vertegenwoordiger van Actiz. Overigens gaan er binnen VWS ook stemmen op om juist het concept van de vroegere 'wijkzuster' weer nieuw leven in te blazen.

Veranderingen in de langdurige zorg

In de huidige kabinetsplannen wordt het scheiden van de woon- en zorgfunctie in verzorgingshuizen doorgevoerd. Te grote instellingen worden als onwenselijk gezien; dit betekent dat fusies scherper zullen worden getoetst en dat zal worden bezien of te grote instellingen weer kunnen worden opgesplitst. Ook komt er meer toezicht op zorginstellingen. PGB's blijven alleen nog bestaan voor mensen met een verblijfsindicatie. De regel- en lastendruk zal worden teruggebracht en de indicatiestelling vereenvoudigd.

¹³ CBS, persbericht 18-07-2011

Tengevolge van de voorgenomen scheiding wonen-zorg zullen mensen met een indicatie ZZP VV 1 en 2¹⁴ vanaf 2014 zelf hun woonlasten gaan betalen, ook in een intramurale setting. Naar verwachting zal dit leiden tot een forse toename van mensen die zelfstandig blijven wonen en dus tot een grotere vraag naar toegankelijke woningen, aanleunwoningen en zorgwoningen. De kans bestaat dat de regeling ook gaat gelden voor de zwaardere zorg (ZZP VV 3 en 4).

Omdat in verblijfsinstellingen vooral de zwaar zorgbehoevende ouderen zullen wonen, worden de verschillen in zorgzwaarte tussen verpleeg- en verzorgingshuisbewoners kleiner. Door de toename van het aantal zorgbehoevende ouderen thuis, zal er naar verwachting een groter beroep gedaan worden op de WMO en zal in de thuiszorg de zorgzwaarte eveneens fors stijgen.

Decentralisatie overheidstaken

De komende jaren zal een groot aantal taken gedecentraliseerd worden naar gemeenten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de overheveling van de ondersteunende begeleiding (waaronder ook het vervoer) van de AWBZ naar de WMO, de invoering van de Wet werken naar vermogen en de transitie van de jeugdzorg. Voor gemeenten betekent dit een forse opgave.

“De provincie zou als medeoverheid een rol moeten vervullen om gemeenten te ondersteunen bij de uitwisseling van kennis en ervaring op het sociale domein. Er komen zulke grote ontwikkelingen op de gemeenten af, niemand is daarop toegerust. Vanuit haar grotere schaal kan de provincie een toegevoegde waarde hebben en een innovatieve rol vervullen. De kennis van de provincie is veel groter dan die van het Rijk”.

Herman Mittendorff, wethouder gemeente De Bilt

Om partijen voor te bereiden op de overheveling van de ondersteunende begeleiding, hebben de VNG en het ministerie van VWS onlangs een landelijk transitiebureau (TB) opgericht.

Op rijksniveau zullen het landelijke actieprogramma ‘Beter (t)huis in de buurt’ en de Stimuleringsregeling ‘Kleinschalige zorg dementerenden’ worden afgebouwd. Onduidelijk is nog of het Nationaal programma ouderenzorg (waaronder het NUZO) gecontinueerd zal worden. Het stimuleringsprogramma Welzijn Nieuwe Stijl en de Kanteling¹⁵ zullen naar verwachting wel worden voortgezet, evenals de WMO-werkplaatsen¹⁶. Tevens heeft minister Donner aangekondigd te willen komen met een actieplan voor ouderenhuisvesting¹⁷.

Mogelijke gevolgen

- Vanaf 2015 zal de vraag naar toegankelijke woningen en zorgwoningen nog sterker stijgen dan verwacht. De omvang en zorgzwaarte van de thuiszorg zal eveneens fors toenemen. De huidige kwaliteitseisen van de nieuwbouw en de ontwikkelingen in de ICT op het gebied van zorg en welzijn spelen hierop in maar vragen om verdere impulsen. Een goed en toegankelijk voorzieningen- en dienstenaanbod in de wijk zal meer dan ooit van belang zijn om de groeiende groep mensen met zorgbehoeften op te kunnen vangen.
- Op grond van de huidige berekeningen zal de vraag naar beschermd wonen, groot- en kleinschalig, vanaf 2015 fors stijgen. Waar nu nog sprake is van een overschot aan grootschalige verzorgingshuiscapaciteit zal vanaf 2023 een tekort gaan optreden. Of dit

¹⁴ Zorgzwaartepakketten Verpleging en Verzorging. ZZP VV 1 is beschut wonen met enige begeleiding; ZZP VV2 is beschut wonen met begeleiding en verzorging; ZZP VV3 is beschut wonen met begeleiding en intensieve verzorging; ZZP VV4 is beschut wonen met intensieve begeleiding en uitgebreide verzorging

¹⁵ De kanteling is een project van de VNG, gefinancierd door VWS, om het denken in het verstrekken van voorzieningen om te buigen naar het denken in oplossingen voor problemen op basis van de situatie van de burger, diens beperkingen en diens mogelijkheden.

¹⁶ In de WMO-werkplaatsen werken Hogescholen, uitvoerende instellingen en gemeenten samen aan onderzoek en ontwikkeling van nieuwe interventies en aan de doorvertaling ervan naar onderwijs en nascholing.

¹⁷ Kamerbrief 24 november 2011 over de bouw van meegroeiwoningen, mantelzorgwoningen en meergeneratiewoningen.

daadwerkelijk gaat gebeuren, hangt mede af van de gevolgen van de voorgenomen veranderingen in de langdurige zorg.

Deel 2: Resultaten nader beschouwd

2.1 Samenvatting

Binnen het programma Wel Thuis! 2 zijn drie sporen onderscheiden die elkaar ondersteunen en versterken, te weten:

1. *procesondersteuning*: faciliteren en ondersteunen van het (samenwerkings)proces op lokaal niveau. Hieronder vallen de projecten: Ondersteunen gemeenten; Stimuleren levensloopbestendige wijken; Stimuleringsregeling wonen, welzijn, zorg.
2. *inhoudelijke ondersteuning*: hiertoe behoren de projecten: Toekomst Thuis; Kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie; Versterken welzijn; Kleur bekend en Uw huis, uw toekomst.
3. *kennisdeling*: verzamelen en beschikbaar stellen van relevante kennis en actuele informatie. Hieronder vallen de projecten: Monitor Wel Thuis!; Informatie-uitwisseling.

In dit deel van de eindrapportage worden de resultaten van de afzonderlijke projecten beschreven. Schematisch kunnen ze als volgt worden samengevat:

Spoor 1: Procesondersteuning

Project	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat
Ondersteuning gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijke regierol is versterkt • Tenminste 20 gemeenten zijn gericht ondersteund • In alle regio's is een (vorm van) regionale overeenkomst van kracht • Op basis van uitvoeringsplannen is invulling gegeven aan de berekende opgave 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten zijn op de hoogte van de lokale WWZ opgave • Alle gemeenten hebben een WWZ visie ontwikkeld die veelal vertaald is in concrete uitvoeringsplannen • In alle gemeenten zijn ondersteuningstrajecten uitgevoerd. • In drie van de vier regio's is een (vorm van) regionale overeenkomst van kracht.
Stimuleren levensloopbestendige wijken	<ul style="list-style-type: none"> • Een landelijk voorbeeldproject is gerealiseerd • De ervaringen zijn beschikbaar gesteld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Met de gemeente Zeist is een prestatieovereenkomst getekend t.b.v. de realisatie van een levensloopbestendige wijk in Zeist-Oost • Uitvoer van de prestaties ligt op schema • De opgedane ervaringen zijn gebundeld en gepubliceerd • Het bewaken van de voortgang wordt overgedragen aan het team wonen/binnenstedelijke ontwikkeling
Stimuleringsregeling Wel Thuis! 2	<ul style="list-style-type: none"> • Tenminste 31 lokale initiatieven die bijdragen aan de doelstellingen van 	<ul style="list-style-type: none"> • 35 lokale projecten zijn ondersteund • De projecten zijn

	Wel Thuis! zijn ondersteund.	opgenomen in de Kennisbank Wel Thuis!
--	------------------------------	---------------------------------------

Spoor 2: Inhoudelijke ondersteuning

Project	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat
Toekomst Thuis	<ul style="list-style-type: none"> • In 1000 woningen is een vorm van ICT ondersteuning gerealiseerd • D.m.v. voorbeeldprojecten, publicaties en bijeenkomsten is een substantiële bijdrage geleverd aan de verdere opschaling van zorg op afstand. 	<ul style="list-style-type: none"> • Met provinciale ondersteuning zijn in 550 woningen zorg op afstand toepassingen tot stand gekomen • Opschaling van zorg op afstand komt van de grond • Diverse bijeenkomsten en publicaties zijn gerealiseerd • Focus is in 2010 verschoven van zorg op afstand naar welzijn en dienstverlening op afstand • Drie pilotprojecten rondom welzijn en dienstverlening op afstand zijn opgezet
Kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie	<ul style="list-style-type: none"> • 400 nieuwe plaatsen in kleinschalige woonvormen zijn gerealiseerd • De provincie levert ondersteuning aan ontwikkeling en toepassing van het concept. 	<ul style="list-style-type: none"> • 407 uitbreidingsplaatsen en 278 vervangingsplaatsen zijn ondersteund • Er is een actueel beeld van vraag en aanbod per gemeente • Met samenwerkende partners (zorgorganisaties, ROC's en kenniscentra zijn diverse leer- en doenetwerken ontwikkeld • Gemeenten zijn ondersteund in het ontwikkelen van beleid o.g.v. kleinschalig wonen
Versterken welzijn	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten en welzijnsorganisaties zijn ondersteund bij de uitwerking en implementatie van een vraaggericht en flexibel welzijnsaanbod 	<ul style="list-style-type: none"> • I.s.m. de Hogeschool Utrecht is de WMO-werkplaats ontwikkeld en zijn kenniskringen georganiseerd. • I.s.m. het Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie en Alleato is een traject sociaal isolement ontwikkeld en uitgevoerd. • I.s.m. Movisie en Alleato is de ontwikkeling van wijksteunpunten ondersteund
Kleur bekend	In vier pilotgemeenten <ul style="list-style-type: none"> • is een meerderheid van 	<ul style="list-style-type: none"> • Vier gemeenten hebben aan het project deelgenomen.

	<p>Turkse en Marokkaanse ouderen en Turken en Marokkanen met een beperking op de hoogte van het bestaande aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> • hebben lokale samenwerkingspartners voldoende input hebben gekregen om hun aanbod af te stemmen op de vraag van de doelgroep • is minstens één vraag-gestuurd WWZ-initiatief gestart 	<ul style="list-style-type: none"> • In deze gemeenten is 44% van de doelgroep direct bereikt. Het indirecte bereik is groot • In 5 gemeenten worden concrete vraaggerichte WWZ initiatieven ontwikkeld • Kennis en ervaring uit het project is beschikbaar gesteld aan zorgaanbieders • Traject wordt voortgezet dankzij subsidie vanuit ZonMW.
Uw huis, uw toekomst	<ul style="list-style-type: none"> • In vier gemeenten zijn pilotprojecten uitgevoerd om ouderen te bewegen tijdig aanpassingen te verrichten in hun koopwoning. • De resultaten van de pilots zijn verwerkt in concrete producten die aan de overige gemeenten ter beschikking zijn gesteld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vier gemeenten hebben pilotprojecten uitgevoerd • Een woningtest is ontwikkeld en beschikbaar gesteld • Ervaringen zijn geëvalueerd en beschikbaar gesteld • Voor gemeenten is een draaiboek opgesteld en een voorlichtingsfilm ontwikkeld • De vier pilotgemeenten hebben hun aanbod voortgezet; ook andere gemeenten zijn inmiddels van start gegaan

Spoor 3: Kennisdeling

Project	Beoogd resultaat	Bereikt resultaat
Monitor Wel Thuis! 2	<ul style="list-style-type: none"> • Per gemeente en voor de provincie als geheel is actuele en betrouwbare informatie over de voortgang in de realisatie van voldoende woningen met welzijn en zorg beschikbaar. 	<ul style="list-style-type: none"> • In 2008 is een provinciale en gemeentelijke monitor Wel Thuis! ontwikkeld • De monitor is jaarlijks geactualiseerd. De laatste versie is verschenen in december 2011
Informatie-uitwisseling	<ul style="list-style-type: none"> • Actuele informatie over projecten die door de provincie ondersteund zijn, is te vinden in de Kennisbank Wel Thuis! • Jaarlijks vindt tenminste een thema- of werkbijeenkomst plaats 	<ul style="list-style-type: none"> • De Kennisbank is vier keer per jaar geactualiseerd • Diverse kennisateliers, (thema)bijeenkomsten en conferenties hebben plaatsgevonden • Diverse publicaties, waaronder 13 digitale nieuwsbrieven, zijn gerealiseerd • De Kennisbank en website Wel Thuis! zijn tot medio 2012 online te raadplegen

2.2 Resultaten per project

2.2.1 Ondersteunen gemeenten

<i>Accountmanagers als aanspreekpunt en makelaar</i>
--

Doel:

Met gemeenten en andere partijen zijn afspraken vastgelegd over de aanpak van de opgave op het terrein van wonen, welzijn en zorg. Initiatieven die bijdragen aan een gerichte verbetering op dit terrein worden ondersteund.

Beoogd eindresultaat:

- Gemeentelijke regierol is versterkt
- Tenminste 20 gemeenten zijn gericht ondersteund
- In alle regio's is een (vorm van) regionale overeenkomst van kracht
- Op basis van uitvoeringsplannen is invulling gegeven aan de regionaal berekende opgave

Bereikt eindresultaat:

- Door middel van gerichte samenwerking met gemeenten is actief ingespeeld op actuele vraagstukken. Vanuit het programma Wel Thuis! is voor iedere gemeente een accountmanager aangesteld die als eerste aanspreekpunt fungeerde en actief de lokale ontwikkelingen volgde. In geval van concrete knelpunten, intervenueerde de accountmanager en zocht samen met partijen naar oplossingen. Waar mogelijk bracht de accountmanager een verbinding tot stand met andere Wel Thuis! projecten of met de overige beleidsterreinen binnen de provincie.
- *BRU-regio*: In het kader van het convenant 'Stimuleringsregeling Wonen met Welzijn en Zorg' die de provincie met BRU heeft ondertekend, is een gezamenlijk traject uitgevoerd dat bestond uit vier sporen:
 - De monitor waarin vraag naar en aanbod van wonen, welzijn en zorg voor de BRU-regio in kaart is gebracht. Bij aanvang van het traject in 2008 is een 0-meting uitgevoerd en deze is in 2011 geactualiseerd en in lijn gebracht met de provinciale monitor.
 - De stimuleringsregeling gericht op het ondersteunen van concrete projecten op lokaal en regionaal niveau. De regeling is uitgevoerd in twee tranches. De eerste tranche liep tot oktober 2008. De ingediende projecten kenden een brede spreiding over de diverse thema's. De tweede tranche is op een bijzondere manier uitgevoerd. Onder de titel 'parelprojecten' zijn gemeenten uitgenodigd om projectvoorstellen in te dienen op basis van 'best practices' die elders tot concrete resultaten hebben geleid. Waar nodig is actieve ondersteuning geboden bij het opsporen van passende 'best practices' en de vertaling naar de lokale situatie. In alle gemeenten zijn parelprojecten in uitvoering genomen.
 - In het kader van kennisuitwisseling zijn er voor gemeenten bijeenkomsten georganiseerd rond specifieke thema's op het terrein van wonen-welzijn-zorg. Daarnaast zijn voor wethouders diverse excursies georganiseerd naar succesvolle projecten op het terrein van wonen-welzijn-zorg en hebben twee conferenties voor bestuurders plaatsgevonden. Tot slot zijn er zes nieuwsbrieven uitgebracht waarin de voortgang van het traject themagewijs is beschreven.
 - Door bureau Quintis is een onderzoek uitgevoerd naar doorstroommogelijkheden voor ouderen op de woningmarkt. In het onderzoek zijn diverse factoren in kaart gebracht die de doorstroming op de woningmarkt belemmeren en zijn aanbevelingen geformuleerd.
 - Van het samenwerkingstraject is een afzonderlijk evaluatieverslag opgesteld.

“Dit traject is een goed voorbeeld van een succesvolle samenwerking tussen BRU en provincie. We hebben elkaar gevonden vanuit de inhoud. Samen hebben we een duidelijke vliegwielfunctie gehad en concrete projecten mogelijk gemaakt. Daarnaast heeft het traject het beleid op dit terrein versterkt doordat externe experts door gemeenten konden worden ingeschakeld”.

Rob van Hilten, BRU

- In de regio Utrecht West is in december 2006 een bestuurlijke overeenkomst afgesloten. Per gemeente heeft dit geresulteerd in concrete uitvoeringsplannen. In de afgelopen periode zijn diverse projecten opgestart en zijn ontwikkelingen gestimuleerd, zoals:
 - In Loenen, Breukelen en Montfoort worden woonservicezones ontwikkeld. In Loenen is o.a. met provinciale subsidie een programma van eisen voor een multifunctionele accommodatie voor zorg en welzijn opgesteld.
 - In Lopik is een groot (toekomstig) tekort aan opvang- en woonmogelijkheden voor senioren met zwaardere zorg. Voor de twee grootste kernen is met ondersteuning van de provincie in kaart gebracht welke locaties in potentie geschikt zijn voor dergelijke voorzieningen. Er is tevens een verkenning gemaakt van zorgorganisaties die daarop willen investeren.
 - Oudewater heeft van oudsher twee verzorgingshuizen. Beide hebben jaren geleden vanuit landelijke instanties (o.a. Bouwcollege) opdracht gekregen om te vernieuwen. Plannen daartoe liepen vertraging op. Met behulp van het aanjaagteam woningbouw zijn belangrijke obstakels weggenomen.
 - In De Ronde Venen wordt een levensloopgeschikte wijk ontwikkeld. Door tegenvallende grondexploitatie loopt het project vertraging op.
- Ook in de regio Eemland is een bestuurlijke overeenkomst gesloten. Daarbij zijn onder meer de volgende projecten ontwikkeld:
 - In Woudenberg is de vernieuwing van intramurale ouderenzorg gerealiseerd door de oplevering van een nieuw complex met diverse woonzorgvormen waarin ook domoticoepassingen zijn opgenomen.
 - In Amersfoort en Leusden is met steun van de provincie verder gewerkt aan de ontwikkeling van woonservicezones. Op verzoek van de gemeente Leusden is de gehanteerde aanpak geëvalueerd door de SEV en positief beoordeeld.
 - In Soest is ondersteuning geleverd bij de ontwikkeling van meer kleinschalige woonzorgvoorzieningen in de gemeente.
- Het bestuurlijk platform Zuid-Oost heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan een bestuurlijk akkoord op het gebied van wonen, welzijn en zorg, maar het onderwerp wel prominent op de agenda te plaatsen. Voor de regio Zuid-Oost Utrecht zijn o.a. de volgende initiatieven ontwikkeld:
 - De provincie heeft in de Utrechtse Heuvelrug een projectleider geleverd t.b.v. (visie)ontwikkeling van woonservicegebieden en implementatie ervan.
 - De provincie heeft een aanjaagrol vervuld bij het ontwikkelen van een woonservicezone en intramurale voorziening in Achterberg (gemeente Rhenen) voor mensen met dementie of een verstandelijke beperking.
 - In Cothen is, mede dankzij de ondersteuning van de provincie, een woonzorgboerderij gerealiseerd voor mensen met een verstandelijke beperking en demente ouderen.
 - In Wijk bij Duurstede heeft de provincie een projectleider geleverd ten behoeve van een integraal en gezamenlijk aangepast werkaanbod van ondernemers, instellingen en de gemeente voor mensen met een arbeidsbeperking.
 - In Renswoude heeft een haalbaarheidsonderzoek bijgedragen aan het behoud en de uitbreiding van De Kleine Meent, een kleinschalige woonvoorziening voor ouderen.
 - Meerdere gemeenten in Utrecht ZO hebben in 2011 de behoefte geuit aan informatie en kennisdeling over kleinschalig wonen. Hiertoe heeft de provincie het handboekje “Kleinschalig wonen zwart op wit” samengesteld.

“De provincie kan als bestuurlijke partner een belangrijke aanjaagfunctie vervullen om vernieuwing te ondersteunen en ervaringen uit te wisselen. Het programma wel Thuis! heeft de afgelopen jaren zo 'n aanjagende en stimulerende rol vervuld”.

Jan Burger, wethouder gemeente Wijk bij Duurstede

Conclusie:

- In drie van de vier regio's is een regionale overeenkomst opgesteld.
- Alle gemeenten zijn gericht ondersteund.
- In een groot aantal gemeenten is de gemeentelijke regierol versterkt.
- Alle gemeenten hebben een WWZ visie ontwikkeld die veelal vertaald is in concrete uitvoeringsplannen.

2.2.2 Stimuleren levensloopbestendige wijken

Voorbeeldfunctie in de provincie

Doel:

In Zeist-Oost wordt een levensloopbestendige wijk ontwikkeld met een innovatief aanbod van geïntegreerde diensten en voorzieningen en met woningen die passen bij de verschillende levensfasen en -stijlen van de bewoners. Het project, genaamd Zorgeloos Wonen, dient als voorbeeldproject voor andere gemeenten.

Beoogd eindresultaat (2015):

- Een landelijk voorbeeldproject is gerealiseerd
- De ervaringen zijn beschikbaar gesteld.

Gerealiseerd (tussen)resultaat:

- Op 17 juni 2009 is de prestatieovereenkomst met de gemeente Zeist ondertekend. Als onderlegger zijn er 15 prestaties benoemd. Deze omvatten plannen voor o.a. zorgwoningen, een wijkservicepunt, een gezondheidscentrum, zorgarrangementen en innovatief welzijn.
- De stimuleringsbijdrage van € 1.783.560 is in termijnen ter beschikking gesteld aan de gemeente voor de uitvoering van de beschreven prestaties. Daarmee heeft de gemeente de regie gekregen over de uitvoering. De prestaties moeten voltooid zijn voor 2015.
- In de loop van 2011 zijn enkele organisatorische veranderingen in gang gezet. Om de sturing te verbeteren is de verbinding tussen de herstructurering van de wijk Kerckebosch (deel van Zeist-Oost) en het levensloopbestendig maken van heel Zeist-Oost verstevigd.
- De 15 prestaties worden gebundeld in vijf hoofdthema's zodat integraal werken bevorderd wordt. Een voorbeeld daarvan is de realisatie van een multifunctionele accommodatie waarin het gezondheidscentrum en wijkservicepunt gebundeld worden met woonvormen voor dementerenden en welzijnsvoorzieningen voor alle wijkbewoners.
- Behalve in Zeist-Oost heeft de provincie ook de ontwikkeling van levensloopbestendige wijken in Veenendaal-Oost en in Utrecht (Ondiep) ondersteund. In het kader van de afronding van Wel Thuis! zijn de ervaringen die zijn opgedaan in deze drie wijken gebundeld en gepubliceerd. Daarnaast is er een kennisatelier georganiseerd over dit onderwerp.
- Voor de projectleden van de drie levensloopbestendige wijken is een werkbezoek georganiseerd naar een realiserde levensloopbestendige wijk in Zutphen.

Conclusie:

- Uitvoering van de afgesproken prestaties wordt goed ter hand genomen.
- De opgedane ervaringen zijn door middel van een publicatie en een kennisatelier aan derden beschikbaar gesteld.

- Het bewaken van de voortgang wordt overgedragen aan het team wonen/binnenstedelijke ontwikkeling.

2.2.3 Stimuleringsregeling Wonen, Welzijn en Zorg

<i>Inspiratie en stimulatie</i>

Doel:

Financiële impuls geven aan:

- de realisatie van kleinschalige woonvormen voor kwetsbare groepen (mensen met een fysieke, verstandelijke of psychische beperking);
- het ontwikkelen van welzijnsactiviteiten die de integratie, ontmoeting en acceptatie van kwetsbare groepen in de wijk bevorderen;
- projecten die als voorbeeld en inspiratie kunnen dienen voor anderen op het gebied van wonen, welzijn en zorg.

Beoogd eindresultaat:

- Tenminste 31 lokale initiatieven die bijdragen aan de doelstelling van Wel Thuis! zijn ondersteund.

Bereikt eindresultaat:

De stimuleringsregeling Wonen, Welzijn en Zorg (WWZ) is drie keer opengesteld.

- Bij de eerste tender (2008) zijn 58 aanvragen binnengekomen voor een totaal bedrag van € 3.539.815. Omdat slechts € 400.000 beschikbaar was, konden 9 aanvragen vanuit de stimuleringsregeling worden toegekend; 8 aanvragen zijn vanuit andere Wel Thuis projecten gehonoreerd en 41 aanvragen zijn afgewezen. De gehonoreerde projecten bestonden uit 3 kleinschalige woonvormen, 9 welzijnsprojecten en 5 voorbeeldprojecten.
- Voor de tweede tender (2009) was € 400.000 gereserveerd. Er zijn 22 aanvragen beoordeeld; 8 daarvan zijn gehonoreerd (3 welzijnsprojecten en 5 voorbeeldprojecten), 14 moesten worden afgewezen. Voor de afgewezen aanvragen is gedurende het beoordelingsproces bekeken of deze vanuit andere (subsidie)regelingen gehonoreerd konden worden. Dit bleek niet het geval. Het totaal bedrag van de gehonoreerde aanvragen was € 352.250.
- De derde tender is in 2010 opengesteld. Door het gereserveerde bedrag voor 2011 naar voren te halen, kon er een bedrag van € 873.758 beschikbaar worden gesteld. Omdat de vorige tenders weinig aanvragen hadden opgeleverd voor kleinschalige woonvormen, is besloten om de stimuleringsregeling WWZ in 2010 juist daarop te richten. Speciale aandacht ging uit naar aanvragen die voortkwamen uit particuliere initiatieven. Deze doelgroep is vooraf actief benaderd. De koerswijziging was zeer succesvol. Er zijn 11 aanvragen voor een kleinschalige woonvorm ingediend voor een bedrag van € 1.285.170; 9 daarvan waren particuliere initiatieven. De overige 2 zijn ingediend door zorginstellingen. Er zijn 10 aanvragen gehonoreerd¹⁸ voor een bedrag van € 867.673 en 1 is afgewezen. Van de 10 gehonoreerde projecten zijn er 8 projecten die direct wooneenheden opleveren. Gezamenlijk betreft het 128 wooneenheden. Daarnaast zijn 2 projecten gehonoreerd voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek. Op 7 december 2011 is een kennisatelier 'Variatie in kleinschalig wonen' georganiseerd. Daarin hebben vijf toonaangevende initiatieven zichzelf gepresenteerd en hun aanpak toegelicht.
- Projecten die zijn ondersteund door de stimuleringsregeling Wonen, welzijn, zorg zijn opgenomen in de Kennisbank Wel Thuis!

Conclusie:

¹⁸ De woonzorgboerderij Moriahoeve is één van de gehonoreerde projecten. De Moriahoeve is een particulier initiatief, gevestigd in een boerderij in Woudenberg. Er worden 24 plaatsen gerealiseerd voor mensen met dementie. De bewoners kunnen deelnemen aan allerlei activiteiten op de boerderij, zoals werken in de moestuin, dieren verzorgen en creatieve activiteiten.

- De projectdoelstelling is gerealiseerd. In totaal zijn 35 projecten ondersteund, waaronder 13 kleinschalige woonvormen, 12 welzijnsprojecten en 10 voorbeeldprojecten.

2.2.4 Toekomst Thuis

<i>Technologische ontwikkelingen bieden kansen voor zorg en welzijn</i>

Doel:

Verbreding en opschaling van innovatieve projecten zodat mensen met ondersteuning van ICT langer veilig en zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. De provincie Utrecht wil daarmee een vliegwiel tot stand brengen zodat meer ouderen en mensen met een beperking gebruik kunnen maken van deze voorzieningen.

Beoogd eindresultaat:

- In 2011 is in 1000 woningen in de provincie een vorm van ICT ondersteuning gerealiseerd waardoor bewoners langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen;
- Door middel van voorbeeldprojecten, publicaties en bijeenkomsten is een substantiële bijdrage geleverd aan de verdere opschaling van zorg op afstand.

Gerealiseerd eindresultaat:

- De eerste drie in 2005 door de provincie gefinancierde pilotprojecten zijn in 2008 afgerond. Het betreft pilots in Utrecht (Aveant/Portaal), Woerden (Vierstroom/SWW) en Soest (Beweging 3.0/Portaal). Hier is later nog een vierde pilot aan toegevoegd in Baarn/Soest (Zorgpalet), die eveneens is afgerond. In totaal zijn er 180 cliënten aangesloten. De pilots worden door de verantwoordelijke organisaties voortgezet.
- Door middel van een eindrapportage zijn de resultaten van de eerste drie pilots in beeld gebracht. Deze rapportage is binnen en buiten de provincie Utrecht verspreid en tijdens een conferentie in 2009 besproken.
- Hoewel de ontwikkelingen vaak moeizaam verliepen, zijn de ervaringen per saldo positief. In het project van Zorgpalet in Baarn/Soest is aangetoond dat met behulp van ICT techniek mensen met een verpleeghuisindicatie daadwerkelijk langer thuis kunnen blijven wonen. Tijdens de landelijke IPO-conferentie in 2010 konden deelnemers een bezoek brengen aan dit project.
- Ervaringen in de overige projecten hebben geleid tot de ontwikkeling van PAL4 (Personal Assistant for life), die landelijk tot de beste gerekend wordt. Inmiddels zijn er, volgens de producent, zo'n 500 aansluitingen met PAL4 in de ouderenzorg gerealiseerd en circa 200 aansluitingen bij jongeren (chronisch zieken en gehandicapten). Het grootste deel daarvan is in de provincie Utrecht.
- De toepassing van zorg op afstand roept ook ethische vragen op. Om een aanzet te geven voor een maatschappelijke discussie, is de publicatie 'Een verkenning van de grenzen' gemaakt. Deze is in 2009 overhandigd aan de toenmalige staatssecretaris mevrouw Bussemaker van VWS. De provincie heeft het onderwerp overgedragen aan het Centrum voor Ethiek en Gezondheid.
- In 2007 zijn 5 nieuwe (screen tot screen) projecten geselecteerd via de 'Tijdelijke stimuleringsregeling Toekomst Thuis 2007' (Leusden, Woudenberg, Vianen, De Bilt en IJsselstein). De projecten zijn afgerond en er zijn circa 170 mensen aangesloten.
- In 2009 is een laatste 'Tijdelijke subsidieverordening Toekomst Thuis' opgesteld. Vier projecten hebben in het kader van deze regeling een subsidie toegewezen gekregen (Amersfoort, Maarssen, de Bilt en Baarn/Soest). Hiervan zijn twee projecten afgerond (in Amersfoort en Maarssen). In het project in Amersfoort zijn 12 cliënten aangesloten op het systeem Pal 4 Dementie. Op basis daarvan heeft de organisatie ervaren dat dit systeem vooralsnog te complex is voor deze doelgroep. In het project in Maarssen zijn 15 deelnemers aangesloten op PAL4 Welzijn. Dit aantal ligt lager dan vooraf verwacht. Echter, omdat de

ervaringen van de deelnemers zo positief zijn, zijn Zuwe Zorg samen met Aveant van plan om circa 30.000 huishoudens per 1 januari 2012 gratis toegang te geven tot de PAL4 Community (nieuwe naam voor PAL4 Welzijn). Eén project (De Bilt) heeft in een gewijzigde opzet een doorstart gemaakt en rondt 1 juli 2012 af. In dat project streeft men ernaar dat 50 bewoners van een serviceflat gebruik gaan maken van beeldcommunicatie. Het project in Baarn/Soest is niet van start gegaan, vanwege het risico van oplopende kosten.

- De belangrijkste ervaringen uit de Utrechtse projecten zijn in 2010 in een strategienotitie geanalyseerd en in een breder perspectief geplaatst. Op grond van deze strategienotitie zijn accenten gezet voor de laatste periode van het project. Naast voortzetting van de lopende projecten zijn vooral projecten rondom Welzijn en Dienstverlening op afstand ondersteund. Ook zijn, in nauwe afstemming met Alleato, zogenaamde WEB 2.0¹⁹ projecten opgezet. In 2010 zijn twee conferenties over dit onderwerp georganiseerd.
- In de Bilt zijn 130 ouderen door jongeren ondersteund in het gebruik van Skype. In Stichtse Vecht is een pilot afgerond waarbij een huisarts en een fysiotherapeut gebruik maken van beeldcommunicatie met zo'n 30 patiënten. En in Utrecht hebben professionals videocontact ingezet bij de begeleiding van 60 GGZ-cliënten. De projecten zijn afgerond of ronden in het eerste kwartaal van 2012 af.
- Eind januari 2012 verschijnt een evaluatierapport van de projecten die binnen Toekomst Thuis zijn gerealiseerd. Deze rapportage, met daarin de opbrengsten van de afzonderlijke projecten, komt beschikbaar via de website van de provincie.

Conclusie:

- De opschaling van zorg op afstand wordt steeds beter door partijen opgepakt. De provincie heeft zich daarom in de laatste periode vooral toegelegd op het stimuleren van pilots die betrekking hebben op welzijn en dienstverlening op afstand.
- Tengevolge van de koerswijziging is niet langer ingezet op de realisatie van 1000 woningen met ICT aansluiting.
- Diverse publicaties en bijeenkomsten zijn gerealiseerd

2.2.5 Kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie

<i>De positieve effecten van een huiselijke sfeer</i>

Doel:

Uitbreiding van het aantal kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie en realiseren van een betere spreiding van de (kleinschalige) capaciteit over de provincie Utrecht.

Beoogd eindresultaat:

- 400 nieuwe plaatsen in kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie zijn gerealiseerd.
- De provincie levert ondersteuning aan de ontwikkeling en toepassing van het concept kleinschalige woonvormen.

Gerealiseerd eindresultaat:

- De stimuleringsregeling kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie is twee keer opengesteld. De eerste tender sloot in september 2008. Hiervoor was € 700.000 beschikbaar. In totaal zijn 18 subsidieaanvragen ingediend, 9 daarvan zijn gehonoreerd. De tweede tender sloot in mei 2009. Hiervoor was € 500.000 beschikbaar. Er zijn 4 aanvragen ingediend en 4 aanvragen zijn via andere subsidieregelingen (Fonds stedelijke bouwen en wonen) binnengekomen. Van deze 8 aanvragen voldeden er 4 aan de vereisten en konden worden

¹⁹ Hierbij gaat het om interactief internet.

goedgekeurd. Van het beschikbare bedrag is € 446.750 besteed. Resultaat van beide tenders zijn 253 uitbreidingsplaatsen en 82 vervangingsplaatsen.

- Eind oktober 2009 heeft VWS de stimuleringsregeling kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie opengesteld. Om die reden heeft de provincie besloten een nieuwe openstelling van haar eigen regeling in te trekken en € 200.000 over te dragen naar Jeugdzorg. Tegelijkertijd is er een actief traject gestart om potentiële aanvragers uit de provincie toe te leiden naar de landelijke regeling. Uiteindelijk hebben twee zorgorganisaties in de provincie een subsidietoezegging ontvangen. Daarmee kunnen zij in 7 gemeenten uitbreidingsplaatsen (78) dan wel vervangingsplaatsen (100) realiseren. Het totale budget (2010 en 2011) van VWS bleek in maart 2010 al vergeven, waardoor veel zorgorganisaties achter het net hebben gevist.
- In samenwerking met de accountmanagers heeft de provincie in 11 gemeenten waar sprake is van een witte vlek de ontwikkeling en uitvoering van projectplannen kleinschalig wonen aangejaagd. In dit kader heeft de provincie financieel bijgedragen aan een haalbaarheidsonderzoek in 16 gemeenten.
- In 2011 is een handboek Kleinschalig Wonen ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen in het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op het gebied van kleinschalig wonen.
- In 2009 is het provinciale leer- en doernetwerk van start gegaan met als resultaat een samenwerking tussen 8 zorgaanbieders, twee ROC's en diverse regionale en landelijke kenniscentra²⁰. Dit heeft onder andere geleid tot een opleiding voor medewerkers in kleinschalige woonvoorzieningen. De zorgorganisaties zijn ondersteund in het ontwikkelen van een businessplan om vanaf 2012 zelfstandig door te gaan als een platform voor competente medewerkers in kleinschalig wonen.
- Binnen het leer- en doernetwerk is in samenwerking met diverse zorgorganisaties een handreiking ontwikkeld hoe mantelzorg in een kleinschalige woonvorm optimaal ingezet kan worden. De aanpak is ook opgenomen in de ROC-opleiding.
- Het provinciale leer- en doernetwerk is vanaf 2010 uitgebreid met de leerwerkplaats voor particuliere initiatieven. Aan de leerwerkplaats hebben in 2010 en 2011 32 deelnemers deelgenomen. Zeven van hen zijn inmiddels bezig met de concrete uitvoering van hun plannen voor het opzetten van een kleinschalige woonvorm. De andere deelnemers zijn bezig met de voorbereiding. Het vanuit de leerwerkplaats ontstane netwerk is ondersteund in het ontwikkelen van een businessplan, met als resultaat de oprichting van stichting NetKW. Dit Netwerk Kleinschalig Wonen voor en door particuliere ondernemers gaat vanaf 2012 zelfstandig door als landelijk netwerk.
- NetKW gaat op haar interactieve website diverse producten opnemen en beheren die met ondersteuning van de provincie zijn ontwikkeld, zoals een toolbox voor particuliere ondernemers kleinschalig wonen en een handreiking voor gemeenten, woningcorporaties en zorgorganisaties.
- In opdracht van de provincie is in 2009 een 0-meting "Kleinschalig wonen voor mensen met dementie" uitgevoerd. Daarin zijn het aanbod (gerealiseerd en in planvorming) van kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie in de provincie Utrecht en eventuele tekorten per gemeente in beeld gebracht. In december 2011 is een tweede meting uitgevoerd. De resultaten zijn vastgelegd in het rapport Ruimte voor Zorg. Daaruit blijkt dat de toename van kleinschalige woonvormen zich provinciebreed naar behoren ontwikkelt, maar dat de uitvoering van de plannen vertraagd wordt. Hierbij speelt mee dat de huidige wet- en regelgeving de mogelijkheid van exploitatie van een kleinschalige woonvoorziening onder druk zet. De opkomst van particuliere woonzorginitiatieven is in belangrijke mate verantwoordelijk voor de recente groei.

Conclusie:

- Er is een bijdrage geleverd aan 407 uitbreidingsplaatsen en 278 vervangingsplaatsen, voornamelijk in gemeenten met witte vlekken.

²⁰ Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg, Puls, Vilans, Calibris

- De realisatie van plannen behoeft aandacht, met name in de kleinere kernen waar de exploitatie van kleinschalig wonen sterker onder druk staat.
- Een groot aantal gemeenten is ondersteund in het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op het gebied van kleinschalig wonen alsmede in het benutten van kansrijke particuliere initiatieven.
- In samenwerking met diverse kenniscentra is actief ondersteuning geboden aan het ontwikkelen en toepassen van het concept kleinschalig wonen. De opgedane expertise wordt geborgd in het provinciale netwerk en in de oprichting van zelfstandige platforms.

2.2.6 Versterken Welzijn

<i>Krachten bundelen</i>

Doel:

Gemeenten, provincie en welzijnsorganisaties werken aan een gedeelde visie op ‘welzijn’ waardoor flexibele en vraaggerichte welzijnsproducten en diensten onder handbereik van kwetsbare inwoners komen.

Beoogd eindresultaat:

- Gemeenten en welzijnsorganisaties zijn procesmatig en/of inhoudelijke ondersteund bij de uitwerking en implementatie van een vraaggericht en flexibel welzijnsaanbod.

Gerealiseerd eindresultaat:

- In opdracht van het ministerie van VWS en in samenwerking met de provincie Utrecht is de Hogeschool Utrecht in 2009 gestart met de WMO-werkplaats met als doel om samen met professionals op het gebied van welzijn en zorg, gemeenten, provincie en cliëntenbelangenorganisaties te werken aan onderzoek, innovatie van de zorg- en dienstverlening en opleiding in het kader van de WMO. Vanaf mei 2010 draaien er vijf kenniskringen. Hier zijn twee provinciale pilotprojecten bij betrokken (zie hieronder). Verder zijn er twee WMO-conferenties georganiseerd, onderwijsmodules ontwikkeld en komt er (n.a.v. onderzoeksactiviteiten) begin 2012 een aantal publicaties beschikbaar. Het Ministerie van VWS zal, naar alle waarschijnlijkheid, een vervolg geven aan de WMO-werkplaats.
- De Stichting Welzijn Veenendaal werkt in het project ‘Zilver gaat voor goud’ vanaf 2010 samen met de GGD aan het ontwikkelen van een signalerings- en informatienetwerk op het gebied van sociaal isolement. Dit heeft geleid tot een behoefteonderzoek onder ouderen, een inventarisatie van het huidige aanbod, een beschrijving van vier pilots in de aanpak van eenzaamheid en een tussenrapportage. De opbrengsten van het project komen terug in een van de kenniskringen van de WMO-werkplaats. Het project loopt tot 2013.
- Het project ‘Als meedoen niet lukt’ richt zich op de aanpak van sociaal isolement in Utrecht, Nieuwegein en Amersfoort. Het Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie (LESI) begeleidt de lokale pilots. De eindrapportage verschijnt op 1 april 2012. De gemeente Utrecht zet het project met eigen middelen door tot 1 maart 2013. Daarnaast heeft het LESI twee onderzoeksverkenningen uitgevoerd, die in maart 2012 gepubliceerd worden. De opbrengsten van het project komen terug in een van de kenniskringen van de WMO-werkplaats.
- Alleato heeft in opdracht van de provincie in 2010 een webdossier eenzaamheid/sociaal isolement opgesteld. Dit dossier staat op de website van Alleato. In 2011 is er gewerkt aan ondersteuning van de signaleringsnetwerken en de aanpak van eenzaamheid in Rhenen en Zeist.
- In de regio Utrecht West is een traject Versterking Welzijn uitgevoerd met als doel de samenwerking en bedrijfsvoering van welzijnsorganisaties te optimaliseren. Mede door het faillissement van een van de organisaties en de gemeentelijke herindeling zijn de oorspronkelijke doelstellingen slechts deels behaald.
- In 2011 heeft Alleato in gemeente Zeist, IJsselstein, Woerden en bij de welzijnsorganisatie Tympan voor Abcoude, Loenen en Breukelen ondersteuningstrajecten uitgevoerd gericht op Welzijn Nieuwe Stijl.

- In samenwerking met Movisie, is een informatie- en netwerkbijeenkomst georganiseerd voor coördinatoren mantelzorg en directeuren van welzijnsorganisaties uit de provincie. Alleato heeft in een vervolg een aantal welzijnsorganisaties ondersteund in het versterken van welzijn in wijkservicecentra. Kennisdeling vindt verder plaats via de directeurenoverleggen en via de kenniskringen.
- De Wilg heeft in samenwerking met MEE en Alleato het project ‘Vrijetijd om de hoek’ uitgevoerd in 11 gemeenten. De behoefte aan vrijetijdsactiviteiten is in kaart gebracht, welzijnsorganisaties zijn ondersteund, lokale netwerken zijn opgezet en er zijn Vriendenkringen gestart.
- De Wilg heeft in 2011 met ondersteuning van Wel Thuis! een zelfstandige 'backoffice' ontwikkeld. Hierdoor kan de ondersteuning van gemeenten en welzijnsorganisatie bij het ontwikkelen van vrijetijdsactiviteiten voor mensen met een verstandelijke handicap gecontinueerd worden.
- 'De Kamers' in Amersfoort is door Wel Thuis! ondersteund in het ontwikkelen van 'vernieuwend welzijn, waarin wijkbewoners en het bedrijfsleven een actieve rol spelen. Zo is o.a. de Buurtkamer voor ouderen ontwikkeld. De Kamers deelt haar visie en welzijnsconcepten door middel van provinciale werkbijeenkomsten voor welzijnsorganisaties en gemeenten en via een interactieve website.

Conclusie:

- Een groot aantal gemeenten en welzijnsorganisatie zijn ondersteund dankzij een actieve samenwerking met diverse kenniscentra.
- De aanpak van sociaal isolement is op diverse manieren en op verschillende plekken versterkt.

“Gemeenten zien welzijn inmiddels als volwaardige partner. Wel Thuis! heeft daarin een katalyserende functie gehad”.

Simone van Tielrooij, Tympaan

2.2.7 Kleur bekend

Aandacht voor een minder zichtbare doelgroep

Doel:

- Bevorderen van de zelfredzaamheid van allochtone ouderen en allochtonen met een beperking.
- Stimuleren en ondersteunen van de totstandkoming van concrete projecten op lokaal niveau voor allochtone ouderen en allochtonen met een beperking.
- Gemeenten en organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg nemen de behoefte van deze specifieke doelgroepen op het gebied van wonen, welzijn en zorg mee in hun beleid en uitvoering.

Beoogd eindresultaat:

In vier pilotgemeenten

- is een meerderheid van de Turkse en Marokkaanse ouderen en Turken en Marokkanen met een beperking op de hoogte van het bestaande aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg;
- hebben de lokale samenwerkingspartners (aanbieders op het gebied van wonen, welzijn en zorg) voldoende input gekregen om hun aanbod op de vraag van de doelgroep af te stemmen;
- is per gemeente minstens één vraaggestuurd wonen-, welzijn-, zorginitiatief gestart voor de groep Turkse en Marokkaanse ouderen of Turken en Marokkanen met een beperking.

Gerealiseerd eindresultaat:

- In 2008 heeft Alleato onderzoek gedaan naar de woon-, zorg- en welzijnsituatie van allochtone ouderen en allochtonen met een beperking in de provincie Utrecht. De aandacht ging vooral uit naar mensen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond.
- Vier gemeenten (Utrecht, IJsselstein, Zeist en Veenendaal) hebben als pilotgemeente deelgenomen aan het project. Oorspronkelijk deed ook de gemeente Nieuwegein mee maar zij hebben zich in 2010 teruggetrokken uit het project. Omdat in Veenendaal veel belangstelling bestond, zijn de resterende middelen ingezet voor een verkort traject in die gemeente.
- In alle gemeenten zijn voorlichtingsbijeenkomsten gehouden, vrijwilligers opgeleid en themabijeenkomsten georganiseerd.
- De trajecten in IJsselstein en Zeist zijn in november 2011 afgerond, in Utrecht zal de laatste bijeenkomst in januari 2012 plaatsvinden. Het verkorte traject in Veenendaal is in september 2011 gestart en wordt in juli 2012 afgerond.
- Vanuit het projectenbudget zijn 6 concrete voorbeeldprojecten gehonoreerd:
 - een dagopvang met doorgroei naar een kleinschalige woonvorm voor dementerende ouderen van Hindoestaanse afkomst in Leusden;
 - een dagvoorziening voor dementerende ouderen van Marokkaanse afkomst in Zeist;
 - Thuiszorg, opleiden en in dienst nemen van medewerkers en zorgconsulenten, in Utrecht;
 - dagrecreatie Turkse en Marokkaanse ouderen in IJsselstein;
 - opvang van minimaal 10 allochtone oudere vrouwen met een AWBZ indicatie en 5 allochtone oudere vrouwen zonder indicatie in Amersfoort;
 - 24 appartementen voor tenminste 6 allochtone echtparen en 18 alleenstaanden in Zeist.
- In mei 2011 is er een bijeenkomst georganiseerd waarin de knelpunten en successen van Kleur bekend zijn besproken en goede voorbeelden van interculturele zorg zijn gepresenteerd.
- Tijdens de afsluitende kennissateliers van Wel Thuis! zijn de ervaringen en resultaten die tijdens het project zijn opgedaan eveneens gedeeld.
- In samenwerking met het NUZO²¹ is een projectvoorstel ingediend bij ZonMW voor het wetenschappelijk toetsen van de methodiek die binnen Kleur bekend gehanteerd wordt. Dit voorstel is gehonoreerd en de uitvoer is gestart. In de aanvraag is tevens budget gereserveerd voor werkconferenties en symposia waarmee de aandacht voor het thema 'zorg voor de oudere migrant' in 2012 voortgezet wordt.

Conclusie:

- Tijdens de bijeenkomsten is 44% van de doelgroep direct bereikt. Het indirecte bereik (via vrienden, familie etc van de aanwezigen) is zeer groot.
- Zorgaanbieders gebruiken de kennis en ervaringen die tijdens het project zijn opgedaan om hun aanbod af te stemmen en maken gebruik van de sleutelfiguren om een brug te slaan naar de doelgroep.
- Met uitzondering van Veenendaal zijn in de drie overige gemeenten (Utrecht, IJsselstein en Zeist) vraaggestuurde wonen-, welzijn-, zorginitiatieven van start gegaan. Ook in een aantal niet-pilot gemeenten zijn concrete initiatieven van de grond gekomen.
- In de deelnemende gemeenten is het traject op beleidsniveau geborgd en wordt de groep allochtone zorgvragers als extra aandachtspunt meegenomen, bijvoorbeeld in het WMO-loket.
- Dankzij subsidie vanuit ZonMW kan het traject via het NUZO nog enige tijd voortgezet worden.

2.2.8 Uw huis, uw toekomst

Zo lang mogelijk in je eigen woning blijven wonen

Dit project komt voort uit de regionale bestuurlijke overeenkomsten van Utrecht West en Eemland maar is provinciebreed opgepakt. De behoefte aan geschikte woningen en zorgwoningen, zoals

²¹ Netwerkgorganisatie Utrecht Zorg voor Ouderen

opgenomen in de bestuurlijke overeenkomsten, is niet alleen realiseerbaar in de (sociale) huursector maar vraagt ook aandacht voor de koopsector.

Doel:

Ouderen in koopwoningen stimuleren tijdig maatregelen te nemen zodat ze langer zelfstandig kunnen blijven wonen in hun eigen woning.

Beoogd eindresultaat:

- In vier gemeenten in de provincie Utrecht zijn pilotprojecten uitgevoerd om ouderen te bewegen tijdig aanpassingen te verrichten in hun koopwoning.
- De resultaten van de pilots zijn verwerkt in concrete producten die aan de overige gemeenten ter beschikking zijn gesteld.

Gerealiseerd eindresultaat:

- De eerste vier pilotgemeenten zijn in 2009 gestart en hebben ervaring opgedaan in het benaderen van de doelgroep. Dit betreft de gemeenten: Maarssen (tegenwoordig de gemeente Stichtse Vecht), Woudenberg, Utrechtse Heuvelrug en Utrecht (Lunetten en binnenstad).
- Na de pilotfase hebben de vier gemeenten het project voortgezet.
- De ervaringen uit de pilots zijn geëvalueerd en leveren bruikbare tips en verbeterpunten op. Uit de evaluatie blijkt dat een kwart van de ouderen is gaan nadenken over hun toekomstige woonsituatie. Hoeveel mensen daadwerkelijk maatregelen hebben genomen, is alleen meetbaar als een gemeente een subsidie voor de woningaanpassing heeft gegeven. Dat heeft gemeente Utrecht gedaan. Een kleine stimuleringspremie lijkt goede resultaten te geven.
- Naar aanleiding van de evaluatie en de daarover georganiseerde conferentie, zijn inmiddels nog twee gemeenten gestart (Zeist en Lopik). Ook andere gemeenten hebben belangstelling getoond en overwogen in de komende jaren te starten.
- Communicatie met de doelgroep blijkt een kritische succesfactor in dit project te zijn. De doelgroep laat zich niet makkelijk aanspreken op het ouder worden. De ervaring leert dat het zinvol is een onderscheid te maken tussen de jongere, vitalere senioren (60-75 jaar) en oudere (75+) senioren en de boodschap hierop aan te passen.
- Alle deelnemende gemeenten werken met een digitale woningtest waarmee senioren hun woning kunnen beoordelen op geschiktheid. Deze woningtest bevat ook een prijsindicatie van de te nemen maatregelen. Naar aanleiding van de evaluatie is de woningtest gesplitst in een deel dat zich richt op comfort en veiligheid (voor jongere senioren) en een deel dat zich richt op kleinere woningaanpassingen (voor minder vitale senioren).
- Er vindt afstemming en kennisuitwisseling plaats met andere provincies die ook op dit terrein actief zijn.
- Behalve de woningtest zelf, is er een draaiboek opgesteld om gemeenten te helpen bij het opzetten van een eigen lokaal project en is een voorlichtingsfilm beschikbaar.

Conclusie:

- Deelnemende gemeenten zetten hun activiteiten voort; nieuwe gemeenten zijn aangehaakt.
- De woningtest blijft in ieder geval in 2012 nog beschikbaar voor de deelnemende gemeenten.
- De provinciale verantwoordelijkheid voor de woningtest is overgedragen naar het team wonen/binnenstedelijke ontwikkeling.

2.2.9 Monitor Wel Thuis!

<i>Met en is sturen</i>

Doel:

- Jaarlijkse meting van de voortgang in de realisatie van de programmadoelstellingen

- Per gemeente vaststellen waar eventuele extra aandacht vereist is en welke ondersteuning vanuit het programma gewenst is.
- Gemeenten inzicht bieden in de lokale situatie op het gebied van wonen, welzijn, zorg

Beoogd eindresultaat:

- Per gemeente en voor de provincie als geheel is actuele en betrouwbare informatie beschikbaar over de voortgang in de realisatie van voldoende woningen met welzijn en zorg.

Gerealiseerd eindresultaat:

- De ontwikkeling van de monitor Wel Thuis! is uitbesteed aan een extern onderzoeksbureau Companen. Eind oktober 2008 is de eerste monitorrapportage opgeleverd, bestaande uit een algemene provinciale rapportage en een rapportage per afzonderlijke gemeente. Deze gegevens zijn beschikbaar gesteld aan iedere gemeente met het verzoek om ontbrekende informatie aan te vullen.
- Op basis van de aanvullende informatie van gemeenten en een update van de algemeen beschikbare bronnen is in juli 2009 de tweede monitor verschenen, met gegevens tot en met 2008
- In september 2010 is de derde monitorrapportage met de stand van zaken tot en met 2009 opgeleverd.
- Veel gemeenten hebben te kennen gegeven de monitor te beschouwen als een nuttig instrument dat hen inzicht biedt in de feitelijke situatie op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Voor een aantal gemeenten bleek het niet eenvoudig te zijn om de ontbrekende of aanvullende informatie aan te leveren. Zij kregen de mogelijkheid het onderzoeksbureau inschakelen voor ondersteuning.
- Naar aanleiding van de jaarlijkse monitorrapportages hebben de accountmanagers Wel Thuis! waar nodig met gemeenten overleg gevoerd over eventuele achterstanden, knelpunten en ondersteuningsmogelijkheden.
- In december 2011 zijn de vierde en laatste provinciale en gemeentelijke monitorrapporten verschenen.

Conclusie:

- De monitor Wel Thuis! is ontwikkeld en jaarlijks geactualiseerd
- Gemeenten hebben inzicht in de feitelijke en de te verwachten vraag en het huidige aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor diverse doelgroepen.

2.2.10 Informatie-uitwisseling

<i>Minder inspanning, meer resultaat</i>
--

Doel:

- Stimuleren van het vliegwieleffect door goede initiatieven en waardevolle ervaringen ter beschikking te stellen aan partijen
- Partijen voorzien van actuele, relevante en toegankelijke informatie op maat

Beoogd eindresultaat:

- Een Kennisbank met actuele informatie over projecten die door Wel Thuis! ondersteund zijn. Actualisatie vindt 4x per jaar plaats;
- Jaarlijks vindt tenminste één thema- of werkbijeenkomst plaats

Gerealiseerd eindresultaat:

- De Kennisbank Wel Thuis! is in 2004 opgezet met het doel een databank te realiseren waarin goede voorbeeldprojecten staan van initiatieven op het gebied van wonen, welzijn, zorg in de

provincie Utrecht. De uitvoer van de kennisbank is in handen van Alleato. Per november 2011 staan er 195 projecten op de Kennisbank. Het bezoekersaantal ligt rond de 400 per maand.

- Op de website van Wel Thuis! zijn interessante onderzoeksrapporten, toolkits, monitors en andere documenten digitaal te verkrijgen.
- De Kennisbank en de website blijven online beschikbaar tot 1 juli 2012.
- Jaarlijks hebben meerdere themabijeenkomsten over verschillende onderwerpen plaatsgevonden.
- Sinds de start in augustus 2009 zijn 13 digitale nieuwsbrieven uitgebracht. De laatste is verschenen in januari 2012.
- In 2010 is een grote strategieconferentie Wel Thuis! georganiseerd met de titel: “Wonen, welzijn en zorg in crisistijd: kansen blijven benutten op lokaal niveau”. Het doel van de conferentie was partijen te stimuleren om ondanks de huidige problemen voldoende woningen met welzijn en zorg te realiseren. Het aantal aanmeldingen (393) voor deze conferentie was groter dan het aantal beschikbare plaatsen; 210 bestuurders en beleidsverantwoordelijken konden uiteindelijk deelnemen.
- In het kader van de afronding van het programma hebben in december 2011 kennisateliers en een bestuurdersbijeenkomst plaatsgevonden. De kennisateliers zijn uitgevoerd door en voor professionals en zijn bezocht door 120 mensen. De bestuurdersbijeenkomst is bezocht door 60 bestuurders. Tijdens deze bijeenkomst zijn de resultaten van het programma besproken en is ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg.

Conclusie:

- De Kennisbank Wel Thuis! bevat informatie over tenminste 195 projecten en is vier keer per jaar geactualiseerd
- Diverse publicaties, waaronder de digitale nieuwsbrief, zijn gerealiseerd.
- Jaarlijks hebben meerdere themabijeenkomsten plaatsgevonden, waaronder een grote strategieconferentie en twee afsluitende bijeenkomsten.
- De website en de Kennisbank Wel Thuis! blijven tot 1 juli 2012 online beschikbaar en zullen tot die tijd periodiek geactualiseerd worden.

Deel 3: Financiële verantwoording

Bij de start van het programma in 2008 was €11.200.000 beschikbaar gesteld. Dit budget is als gevolg van 2 bezuinigingsacties verminderd tot € 9.759.000 (september 2011). Hiervan zal maximaal € 9.731.000 besteed worden. Dit bedrag is als volgt over de diverse projecten verdeeld:

Tabel 5: Budget programma wel Thuis! (stand van zaken 31 december 2011)

Programmaonderdeel	Budget 1/1/2011	Prioritering (als-dan)	Budget (15/09/11)	Besteed/verplicht	Saldo (31//12/11)
Ondersteunen gemeenten	1.646	208	1.438	1.427	11
Levensloopbestendige Wijken (Zeist-Oost/Zorgeloos Wonen)	2.183	34	2.149	2.149	0
Stimuleringsregeling Wel Thuis!	1.600	16	1.584	1.583	1
Toekomst Thuis	850	260	590	574	16
Kleinschalig wonen voor dementerenden	1.950	67	1.883	1.873	10
Versterken welzijn	317	-28	345	349	-4
Kleur bekend	700	24	676	662	14
Uw huis, uw toekomst	217	3	214	212	2
Programmamanagement & communicatie (inclusief monitor Wel Thuis! en Kennisbank)	1.020	140	880	852	28
Onvoorzien 2012	0	0	0	50	-50
Totaal	10.483	724	9.759	9.731	28

Bedragen x €1000

Hoewel het programma per 31 december 2011 beëindigd is, zal een aantal activiteiten pas formeel in 2012 /2013 afgerond worden. Voor onvoorzien omstandigheden is een bedrag van € 50.000 gereserveerd. Een bedrag van € 28.000 kan via de jaarrekening 2011 vrijvallen naar de algemene middelen.